

Reactie Rijksuniversiteit Groningen op het wetsvoorstel screening kennisveiligheid

De Rijksuniversiteit Groningen (RUG) sluit zich aan bij de zorgen van UNL, genoemd in hun input op het wetsvoorstel. Daarnaast grijpen we graag deze kans aan om onze grootste zorgen extra onder de aandacht te brengen. De belangrijkste zorgen van de RUG bij het wetsvoorstel screening kennisveiligheid zijn de uitvoerbaarheid, de regeldruk en financiële gevolgen, en de negatief uitvallende kosten-batenanalyse.

Uitvoerbaarheid

Doorlooptijden screening

In de huidige opzet van het wetsvoorstel is onvoldoende nagedacht over de uitvoerbaarheid. De beoogde termijn van vier weken doorlooptijd zorgt al voor te veel vertraging in de processen van aanname en toelating. Wanneer dat acht weken wordt is de situatie onwerkbaar. De verwachting is dat de beoogde uitvoerder daarbij niet in staat zal zijn om alle screenings binnen deze termijn af te ronden, vooral niet tijdens de jaarlijkse piekmomenten. Het is veelzeggend dat de beoogde uitvoerder, Justis, de uitvoeringstoets nog altijd niet heeft afgerond terwijl zij al twee jaar met OCW in gesprek is.

De RUG heeft al sinds 2019 ervaring met de screening van medewerkers en studenten in het kader van het verscherpt toezicht, een regeling die volgens het wetsvoorstel op zal gaan in de wet screening kennisveiligheid. Bij deze regeling gaat het nog om zeer kleine aantallen te screenen personen. Het komt hierbij desondanks nog steeds voor dat zelfs de termijn van 8 weken door de Rijksoverheid niet gehaald wordt.

Wij kunnen daardoor helaas uit ervaring zeggen dat een vertraging in de doorlooptijd grote negatieve gevolgen heeft voor de betrokken personen en onderzoeksgroepen. Voor de personen, omdat zij in de knel komen met visumaanvragen en het tijdig vinden van huisvesting, en omdat zij lange tijd in onzekerheid zitten over hun toekomst. Voor de onderzoeksgroepen, omdat zij eisen van beurs- of subsidieverstrekkingen niet na kunnen komen omdat de kandidaten niet op tijd kunnen starten. Het komt ook voor dat kandidaten waarbij de screening te lang duurt, gedurende het traject een baan elders aannemen waar ze wél zeker weten dat ze (op tijd) kunnen starten.

Een stapsgewijze invoering van de wet screening zou het risico op extreme vertragingen iets inperken. Hierbij kan worden begonnen met één vakgebied. Wanneer na evaluatie blijkt dat voor dit vakgebied het proces goed loopt en de doorlooptijden ook in de piekperiodes ruim gehaald worden door de uitvoerder, kunnen de andere risicovakgebieden één voor één worden toegevoegd. Dit geeft de uitvoerder én de universiteiten de mogelijkheid om de benodigde kennis en ervaring op te bouwen en het beperkt de schade van een abrupte invoering met lange doorlooptijden tot gevolg.

Ontbreken beoordelingskader

Het wetsvoorstel legt het aanwijzen van onderdelen bij de kennisinstellingen neer, een begrijpelijke en wat ons betreft ook noodzakelijke keuze aangezien de instellingen het beste zicht hebben op de inhoud van het onderzoek en de projecten binnen hun muren. Het ontbreken van een beoordelingskader hiervoor in dit stadium van de wet is echter opvallend en problematisch. Het is ook een teken dat deze taak bijzonder complex is, en veel van de universiteiten zal vragen, zonder dat wordt voorzien in (financiële) middelen om deze nieuwe taak zorgvuldig op te kunnen pakken.

Het ontbreken van een beoordelingskader maakt het ook moeilijk om een realistische schatting te geven van het aantal te screenen personen. Als dat er opeens veel meer blijken te zijn komt de uitvoerbaarheid nog meer in het gedrang.

Regeldruk en financiële gevolgen

De wet legt een groot deel van het werk bij de universiteiten neer, zonder dat daar financiële middelen voor ter beschikking worden gesteld. Het gaat om de kosten voor het aanwijzen van organisatieonderdelen die onder de screeningswet komen te vallen, de forse administratieve lasten, en vooral ook de kosten van de compartimentalisering van onderzoeksgroepen. De Memorie van Toelichting geeft al een schatting van deze kosten. Deze schatting is in extreme mate aan de lage kant en maakt helaas duidelijk dat het Ministerie nog onvoldoende inzicht heeft in de daadwerkelijke aanpassingen die instellingen onder de nieuwe wet geacht worden te realiseren. Bovendien zullen de kosten ten dele afhankelijk zijn van het nog niet bekende beoordelingskader en is het zeer waarschijnlijk dat deze nog hoger uitvallen. Daarnaast worden de lasten niet gelijk over de instellingen verdeeld: met name de universiteiten met veel bèta-onderzoek, zoals de RUG, zullen miljoenen kwijt zijn aan de invoering en uitvoering van de wet screening. Zolang hiervoor geen compensatie beschikbaar wordt gesteld zal de wet met name bij de universiteiten met een technische focus forse financiële gevolgen hebben, wat ten koste zal gaan van onderwijs en onderzoek.

Kosten-batenanalyse

De wet screening kennisveiligheid probeert een klein deel van de risico's af te schermen, tegen veel te hoge kosten. Die kosten zijn niet alleen financieel: de wet brengt ook schade toe aan de kwaliteit en kwantiteit van ons onderzoek. Hoewel de wet screening zeker ook risico's zal verminderen, brengt hij de (economische) veiligheid van Nederland uiteindelijk meer schade toe dan dat hij afwendt.

De onderzoekers die onder de wet screening vallen zullen niet volledig afgesloten van de buitenwereld hun werk gaan doen: zij werken samen met andere onderzoekers binnen en buiten de eigen instelling, en publiceren 'open access' in internationale vakbladen. Het enige wat de wet screening tegenhoudt is de onbeperkte, vroege toegang tot kennis waarvoor aanwezigheid in een vakgroep vereist is.

Daarnaast: de wet richt zich terecht op onderzoek met een hoger TRL-niveau, omdat de risico's op ongewenste kennisoverdracht daar groter zijn. Onderzoek op een hoger TRL-niveau wordt echter juist vaak gedaan in het bedrijfsleven, of in nauwe samenwerking met het bedrijfsleven.

Dat betekent dat de gescreende medewerkers van Nederlandse universiteiten gaan samenwerken met de niet-gescreende medewerkers van Nederlandse bedrijven in hetzelfde vakgebied, waardoor de kennis alsnog kan 'weglekken'. Als deze kennis op de universiteiten zo risicovol is dat de wet screening nodig is, dan zou de wet screening kennisveiligheid ook van toepassing moeten zijn op bedrijven waar gewerkt wordt aan dezelfde risicovakgebieden.

De wet screening kennisveiligheid heeft al met al meer nadelen dan voordelen, is niet proportioneel, en in de huidige opzet onuitvoerbaar.